

ний порядок внесення змін до Конституції забезпечує стабільність правового змісту і можливість часткової зміни окремих конституційних положень у разі необхідності.

Список використаної літератури

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р. з наст. змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>. – Назва з екрана.
2. Юзова Д. Питання порядку внесення змін до Конституції України [Текст]/ Д. Юзова // Правова інформатика. – 2006. – №2. – С.75-84.

Ю. О. Федорук

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. О. М. Нагуш

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМИ ЗАПОВІТУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Правові норми у сфері спадкування перебувають під сильним впливом національних, культурних і релігійних традицій конкретної держави, що зумовлює складність регламентації даних відносин, коли в них з'являється «іноземний елемент». Оскільки остання воля заповідача в частині визначення юридичної долі свого майна повинна бути чітко вираженою та належно зафіксованою, а також не піддаватись будь-якому сумніву [1, с. 371], правильність визначення форми міжнародного заповіту є одним з питань, яке активно досліджується на сьогоднішній день.

Значний внесок в осмисленні спадкових правовідносин, ускладнених іноземним елементом, зробили І. С. Перетерський, С. Б. Крилов, Л. А. Лунц, В. М. Корецький, Л. П. Ануфрієва, В. Г. Буткевич, В. В. Васильченко, О. І. Купріянова, Д. М. Курдельчук та інші.

Кожна держава висуває власні вимоги до порядку складання заповіту, а також його форми, найбільш поширеними формами якого є: 1) власноручний або олографічний заповіт, що складається власноруч заповідачем, не потребує жодного посвідчення, при цьому машинописні тексти не допускаються; 2) заповіт у формі публічного акту, тобто складений за участю офіційної особи і часто в присутності свідків; 3) таємний заповіт, який складається заповідачем і передається в запечатаному вигляді на зберігання нотаріусу.

В такій ситуації постає питання: як правильно скласти заповіт на міжнародному рівні, аби він мав юридичну силу та зміг в

подальшому реалізувати волю заповідача? Найбільш прийнятним способом врегулювання спадкових правовідносин з іноземним елементом виступають універсальні міжнародні договори у вигляді конвенцій [2, с. 25].

Одним із таких договорів є прийнята 5 жовтня 1961 р. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів (Гаазька Конвенція), до якої Україна приєдналася 17 грудня 2009 р.

Відповідно до ст. 1 Гаазької Конвенції, заповіт є дійсним стосовно форми, якщо його форма відповідає внутрішньому законодавству: 1) місця, де заповідач його склав; або 2) громадянства заповідача на момент складення заповіту чи на момент його смерті; або 3) постійного місця проживання заповідача на момент складення заповіту чи на момент його смерті; 4) або звичайного місця проживання заповідача на момент складення заповіту чи на момент його смерті; або 5) настільки, наскільки це стосується нерухомості, – її місцезнаходження.

Таким чином, в ст. 1 Конвенції закріплено декілька альтернативних законів (прив'язок), які можуть бути застосовані до форми заповіту: закон місця вчинення акту («*lex loci actus*»), закон громадянства («*lex patriae*»), закон місця проживання («*lex domicilii*»), закон місця знаходження речі («*lex rei sitae*») [3, с. 164]. Конвенція дозволяє шляхом звернення до низки потенційно застосовуваних матеріальних законів знайти той, котрий визнає формальну дійсність заповіту, що забезпечить максимальне дотримання волі спадкодавця. Принцип «*favor testamenti*», на якому базується Гаазька Конвенція, особливо яскраво проявляється у випадку, коли первісно нікчемний заповіт набуває сили на основі законодавства, про яке заповідач навіть не здогадувався на момент складання заповіту [4, с. 121].

Ще один міжнародний документ – Конвенція, що передбачає єдиний закон про форму міжнародного заповіту (Вашингтонська Конвенція) 1976 р. Вона не спрямована на уніфікацію норм щодо форми заповіту, існуючих у національних системах права договірних держав, та не покладає на держави-учасниці обов'язок скасування або зміни національних норм щодо форми вже існуючих у країні заповідальних розпоряджень. Єдина вимога – доповнення наявних у внутрішньому законодавстві заповідальних моделей новою формою заповіту – «міжнародним заповітом», правила складання якого передбачені у Єдиному законі, що є Додатком до Вашингтонської конвенції [1, с. 371].

Відповідно до ч. 2 ст. 1 Єдиного закону, заповіт є дійсним щодо форми, зокрема, незалежно від місця його вчинення, місцезнаходження активів і громадянства, місця проживання та місця перебування спадкодавця, якщо він вчиняється у формі міжнародного заповіту відповідно до вимог, викладених у статтях 2-5 Єдиного закону. Таким чином, закон не встановлює будь-яких обмежень щодо місця складання заповіту, місцезнаходження майна заповідача, чи місця проживання спадкодавця. Єдина вимога – це те, щоб конструкція форми заповіту відповідала приписам Єдиного закону. А, отже, недійсним може бути визнаний тільки той міжнародний заповіт, форма якого не відповідає цим положенням. Поряд з тим, недійсність заповіту як міжнародного заповіту жодним чином не впливає на його дійсність з точки зору форми як заповіту іншого виду. Зазначене правило є класичним для порівняльного права, і означає, що якщо спадкодавець власноручно склав і підписав заповіт, але у відсутності свідків, то такий заповіт буде недійсним з точки зору Вашингтонської конвенції. Однак, якщо така проста форма заповіту передбачена внутрішнім правом держави, то відсутність свідків не впливає на його дійсність, якщо колізійні норми у цьому питанні відсилають до внутрішнього закону цієї країни [1, с. 372].

Норми Єдиного закону висувають такі вимоги до міжнародного заповіту: заповіт повинен вчинятися у письмовій формі і може бути написаний будь-якою мовою, від руки або будь-яким іншим способом; заповіт має бути підписаний, за загальним правилом, заповідачем, однак Конвенцією передбачені винятки з цього правила. Так, у випадку, коли заповідач не в змозі підписати заповіт, він повідомляє про причини цього уповноважену особу, про що остання робить відповідну позначку на заповіті. Крім того законом, у відповідності з яким було призначено уповноважену особу, заповідачеві може бути надано право доручити іншій особі поставити підпис від його імені.

Серед документів, що регулюють спадкові правовідносини, ускладнені іноземним елементом, важливе місце посідає Закон України «Про міжнародне приватне право» (далі – Закон) № 2709-IV від 23 червня 2005 р. Закон закріплює, і пріоритет норм міжнародного договору перед внутрішніми колізійними нормами, і, виходячи з принципу автономії волі заповідача, дає можливість останньому самостійно обирати право, що треба застосувати для врегулювання спадкових відносин. При цьому такий вибір можливий лише в межах права держави, у якій спадкодавець мав останнє

місце проживання, або закону держави громадянства, що є цілком зрозумілим, адже дивно було б, якби заповідач міг обрати право країни, з якою він ніколи в житті не мав ніякого правового зв'язку. Здатність особи на складення й скасування заповіту, а також форма заповіту й акта його скасування визначаються правом країни, у якій спадкодавець мав постійне місце проживання в момент складення акта або в момент смерті [5, с. 359].

Завдяки інтеграційним процесам у міжнародних приватно-правових відносинах, спадкові правовідносини продовжують активно розвиватися та вдосконалюватися. Проте, все ще спостерігаються певні законодавчі прогалини, які потребують вирішення задля досягнення основної мети – забезпечення реалізації особою права на розпорядження своїм майном.

Список використаної літератури

1. Слабопшицька У. О. Форма міжнародного заповіту в міжнародному приватному праві [Текст]/ У. О. Слабопшицька // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 2 – С. 371–375.
2. Хороша Т. С. Міжнародні договори як засіб регулювання спадкових відносин з іноземним елементом [Текст]/ Т. С. Хороша // Альманах міжнародного права. – 2016. – №12 – С. 22–31.
3. Слабопшицька У. О. Система колізійних прив'язок Гаазької Конвенції 1961 року про колізії законів, які стосуються форми заповітів [Текст]/ У. О. Слабопшицька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція» – 2014. – №10-1. Т.2 – С. 164–167.
4. Коментарій к конвенциям в области имущественных отношений супругов и наследования [Текст]/ И. Г. Медведев. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 248 с.
5. Хороша Т. С. Поняття колізійних норм та колізійне регулювання спадкових відносин, ускладнених іноземним елементом [Текст]/ Т. С. Хороша // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – №73 – С. 354–360.

А. Д. Черніков

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцова

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

В наші часи Україна, як держава, має великий потенціал, щодо розвитку, оскільки, вона є суверенною, демократичною, соціальною, правовою державою відповідно до Конституції України